

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunens revisorer

Sammanträdesdatum

2018-03-27

§ 35

REV 4/18

EY avrapportering - Granskning av IT i skolan

Beslut

Revisorerna godkänner granskningsrapporten.

Ärendet

Rebecka Rask (EY) föredrar granskningsrapporten avseende IT i skolan.

Granskningens syfte har varit att bedöma om skolnämnden har säkerställt att arbetet med informations- och kommunikationsteknik (IKT) i grundskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Av granskningen framkommer att nämnden tagit del av viss uppföljning avseende IKT-arbetet. Den uppföljning som skett har främst kretsat kring praktiska aspekter, såsom inköp av program och digitala verktyg. Nämnden har inte systematiskt följt upp hur elevernas digitala kompetens utvecklats till följd av IKT-arbetet. Vi bedömer således att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning av IKT-arbetet.

Förslag till beslut

Ordförande (S) frågar om granskningsrapporten kan godkännas.

Förslaget antas.

Justerad

Expedieras till

Skolnämnden

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Mölnadals stad

Granskning av IT i skolan

Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund.....	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Avgränsning	3
2.4. Metod.....	3
2.5. Revisionskriterier.....	3
3. Mål och uppdrag för IKT-arbetet i skolan	4
3.1. Nationell styrning.....	4
3.2. Mölndals stads styrning av IKT-satsningar i skolan	5
3.3. Skolförvaltningens organisation och ansvarsfördelning	7
3.4. Vår bedömning.....	8
4. IKT-arbete inom skolförvaltningen.....	9
4.1. Digitala lärverktyg och program.....	9
4.2. Utvecklingsarbete och kompetenshöjande insatser	9
4.3. Rutiner för riskhantering	10
4.4. Vår bedömning.....	11
5. Uppföljning av IKT-arbetet.....	12
5.1. Vår bedömning.....	12
6. Samlad bedömning	14
6.1. Bedömning utifrån revisionsfrågorna	14
6.2. Slutsats	15
Bilaga 1 – Bakgrund till granskningen.....	17
Bilaga 2 – Källförteckning.....	18
Bilaga 3 – Revisionskriterier.....	19

1. Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Mölndals stad har EY granskat IT i skolan. Granskningens syfte har varit att bedöma om skolnämnden har säkerställt att arbetet med informations- och kommunikationsteknik (IKT) i grundskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningen visar att Mölndals stad genomför satsningar på digital utveckling och har kommit långt i detta arbete. Utvecklingen inom skolnämndens verksamhetsområde bedöms dock till stor del bero på engagerade tjänstemän snarare än på en tydlig styrning och uppföljning från nämndens sida. Det saknas tydliga mål och uppdrag för IKT-arbetet, vilket vi menar begränsar förutsättningarna för likvärdighet mellan skolorna. Det genomförs inte heller någon strukturerad uppföljning av IKT-arbetet, vilket innebär att nämndens kontroll och förutsättning att hantera risker kan ifrågasättas.

Av granskningen framkommer att nuvarande organisation för IKT-arbetet begränsar möjligheterna att styra verksamheten på ett tydligt och effektivt sätt. IKT-samordnaren har en avgörande roll i IKT-arbetet, men rapporterar inte till den chef som samordnar rektorernas IKT-arbete. Det får till följd att beslutsmandat inom IKT blir otydliga och beslutsvägarna långa och ineffektiva. IKT-handledarnas uppdrag ser olika ut avseende kompetens och omfattning, vilket påverkar utvecklingsarbetet på varje enhet. Även kompetensnivån hos pedagogerna varierar. De kompetensutvecklande insatser som erbjuds är inte obligatoriska och deltagande sker ofta utifrån intresse i stället för behov. Det saknas struktur för att på central nivå utvärdera och identifiera generella kompetensutvecklingsbehov.

Det finns vissa gemensamma rutiner för att säkerställa en ändamålsenlig användning av IKT i skolan, exempelvis rutiner för ut- och inlämning av digitala lärverktyg. Det saknas dock dokumenterade rutiner för riskhantering avseende IKT-arbetet. Det finns ett antal risker som inte har hanterats, såsom lärarnas varierande grundkompetens och hantering av felaktigt användning av lärverktygen. Den uppföljning som nämnden tagit del av avseende IKT har främst kretsat kring praktiska aspekter, såsom inköp av program och digitala verktyg. Nämnden har inte systematiskt följt upp hur elevernas digitala kompetens utvecklats till följd av IKT-arbetet.

Utifrån granskningens syfte och grunderna för ansvarsprövning är vår sammanfattande bedömning att det finns brister i skolnämndens styrning, kontroll och uppföljning av IKT-arbetet. I granskningen har vi identifierat ett antal utvecklingsområden. Vi rekommenderar skolnämnden att:

- Säkerställa likvärdigheten genom att se över vilka gemensamma rutiner och mål som behöver finnas för IKT-arbetet.
- Säkerställa systematisk uppföljning av IKT-arbetet för att få kontroll över eventuella risker och tillse att risker hanteras.
- Tillse att det utvecklas former för att säkerställa att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet i enlighet med mål, uppdrag, riktlinjer och rutiner.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Revisorerna i Mölndals stad har mot bakgrund av vad som framkommer i bilaga 1 och sin risk- och väsentlighetsanalys beslutat att granska IT i skolan.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om skolnämnden har säkerställt att arbetet med informations- och kommunikationsteknik (IKT) i grundskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- „ Har nämnden fastställt mål och uppdrag för IKT-arbetet?
- „ Har nämnden säkerställt ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för IKT-arbetet?
- „ Har nämnden säkerställt att risker avseende IKT-arbetet analyseras och hanteras?
- „ Har nämnden säkerställt att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet i enlighet med mål, uppdrag, riktlinjer och rutiner?
- „ Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning avseende positiva och eventuella negativa effekter av IKT-arbetet?

2.3. Avgränsning

Granskningen avser grundskola som bedrivs i stadens egen regi.

2.4. Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer, se källförteckning i bilaga 2. Samtliga intervjuade har beretts tillfälle att faktagranska rapporten.

2.5. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen, skollagen, nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet samt stadens riktlinjer och rutiner. Samtliga revisionskriterier beskrivs översiktligt i bilaga 3.

3. Mål och uppdrag för IKT-arbetet i skolan

3.1. Nationell styrning

Skollagen (2010:800) fastställer att elever i grundskolan ska ha tillgång till den utrustning som krävs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Elever ska också ha kostnadsfri tillgång till de lärverktyg¹ som behövs för en tidsenlig utbildning. Den undervisning som bedrivs ska vara likvärdig, det vill säga av hög kvalitet för alla elever, oavsett bostadsort och sociala och ekonomiska hemförhållanden. Utbildningen ska också kompensera för elevers olika bakgrund och olikartade förutsättningar.

Ett av de kunskapsmål som anges i den nuvarande läroplanen för grundskolan är att elever ska kunna använda modern teknik som ett verktyg för att söka kunskap, kommunicera, skapa och lära. Regeringen beslutade i mars 2017 om förtydliganden och förstärkningar i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner för grundskolan. Syftet var att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens. Ändringarna rör rektorers och lärares uppdrag, skolbibliotekets roll och undervisningen i enskilda ämnen. Det anges att "Eleverna ska kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet, med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt". Vidare anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola "kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande". De nya skrivningarna ska bidra till att barn och elever förstår hur digitaliseringen påverkar individen och samhället. Förändringarna träder i kraft den 1 juli 2018, men redan från den 1 juli 2017 är möjligt för skolorna att börja arbeta utifrån de reviderade styrdokumentet.

I oktober 2017 beslutade regeringen att anta en Nationell strategi för digitaliseringen av skolväsendet. Strategin är framtagen av Skolverket. Det har tidigare saknats en nationell strategi för digitaliseringen av det svenska skolväsendet, som till skillnad från många andra länder har kommunerna som huvudmän i stället för staten. Det övergripande målet med strategin är att det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten.

Strategin innehåller tre fokusområden som innefattar ett huvudmål och flera delmål som ska uppnås till 2022. Fokusområdena är följande:

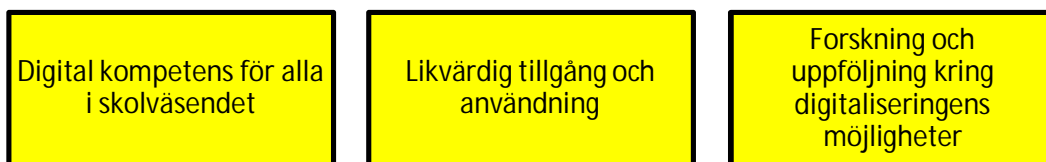

Bild 1: Fokusområden och delmål i Nationell strategi för digitaliseringen av skolväsendet.

¹ Med digitala lärverktyg avses IT-redskap som används i utbildningssyfte, såsom datorer eller pekplattor

3.2. Mölndals stads styrning av IKT-satsningar i skolan

3.2.1. Kommunfullmäktige

Mölndals stads satsning på IKT i skolan initierades ursprungligen i kommunfullmäktiges budget och plan för 2011-2013. I enlighet med dåvarande fullmäktigeprioriteringar beslutade barn- och utbildningsnämnden² 2011 om en treårig satsning på IKT med fokus på ökad täthet av digitala läroverktyg bland elever och lärare samt kompetensutveckling och pedagogiskt utvecklingsarbete kring IKT. IKT-satsningen föranleddes av ett pilotprojekt i sex grundskoleenheter och fyra förskoleenheter med särskilt intresse och motivation att arbeta med digitalisering. IKT-satsningen 2011-2013 hade en budget på totalt 12,5 mnkr. I satsningen ingick tre delar:

- Leasing av läroverktyg till elever och lärare³
- Kompetenssatsning parallellt med införande av tekniken
- Utvecklingsinsatser för vissa grupper/områden

Från 2014 och framåt har IKT-satsningen fortlöpt i enlighet med strategin för 2011-2013. Budgeten minskade till 10,5 mnkr för perioden 2014-2016 och har sedan dess varit kvar på denna nivå. Det har inte fattats något förnyat nämndbeslut om IKT-satsningen. Fullmäktiges budget/plan för 2017-2019 nämner inte IKT som ett prioriterat område. Det finns inte heller några fullmäktigemål kopplade till IKT-arbete i skolan.

3.2.2. Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutade den 25 januari 2017 om en Digital agenda 2017-2019 för Mölndals stad. Den digitala agendan utgör ett komplement till stadens IT-strategi 2013-2018, som beslutats av kommunfullmäktige. I den digitala agendan anges att skolverksamheten i Mölndal har att förhålla sig till den nationella strategin för digitalisering av skolväsendet. Till agendan finns kopplat en handlingsplan, beslutad av stadsdirektören, med aktiviteter och mål framtagna av respektive förvaltning. I handlingsplanen anges att skolförvaltningen under 2017 ska ta fram en strategi för hur skolan på bästa sätt kan använda de digitala läroverktygen för att utveckla pedagogiken i takt med utvecklingen i samhället och på elevernas villkor. Strategin ska innehålla en plan för kompetensutveckling av den pedagogiska personalen samt en bedömning av en total kostnadsbild. Förvaltningen ska även under 2017 erbjuda fortsatt kompetensutveckling av personal i Maker, vilket är en metod för att öka kunskapen kring programmering och hur datorer fungerar och kommunicerar.

Av granskningen framkommer att skolförvaltningen ännu inte upprättat någon strategi för användning av digitala läroverktyg. Rektorer framför vid intervjuer att det saknas tydliga förväntningar på IKT-arbetet. Det finns förväntningar på att de ska arbeta med IKT, men inte vad målsättningarna med arbetet är. Det efterfrågas en tydligare styrning, där en gemensam grundnivå för IKT-arbetet fastslås. Enligt förvaltningschef kommer förvaltningen att ta fram en strategi för IKT-arbetet under 2018. En kartläggning ska påbörjas i februari 2018 med perspektivinsamling från rektorer, pedagoger och elever. Resultatet ska sammanställas och

² Dåvarande barn- och utbildningsnämnden har bytt namn till Skolnämnden

³ Ett digitalt läroverktyg på två elever i årskurs 1-6, ett digitalt läroverktyg per elev i årskurs 7-9 samt ett digitalt läroverktyg per lärare. Verktygen leasas under en treårsperiod och lämnas ut till elever i årskurs 1, 4 och 7.

ligga till grund för strategin, som planeras vara färdigställd innan sommaren. Strategin ska enligt förvaltningschef innehålla en grundnivå avseende digital utveckling med fokus på pedagogik och kompetens.

3.2.3. Skolnämnden

Av stadens styrprinciper framgår att samtliga nämnder ska upprätta verksamhetsplaner. Planen är en styrande överenskommelse mellan nämnd och förvaltning. Verksamhetsplanen är skolnämndens övergripande anvisningar för att styra skolverksamheten så att nationella och lokala mål uppfylls. I verksamhetsplan 2017 beskriver nämnden att IKT-arbetet varit i fokus under 2016 och att uppdraget tydliggörs inför 2017. Nämnden har inte beslutat om några konkreta mål avseende IKT-arbetet.

Efter att verksamhetsplanen har antagits tar förvaltningen fram en handlingsplan för arbetet med att nå nämndens mål. Förvaltningschef framför vid intervju att förvaltningens IKT-arbete huvudsakligen utgår från stadens digitala agenda och den nationella styrningen. I förvaltningens handlingsplan för 2017 lyfts IKT och digital kompetens som ett prioriterat utvecklingsområde och kopplas till nämndens mål enligt följande:

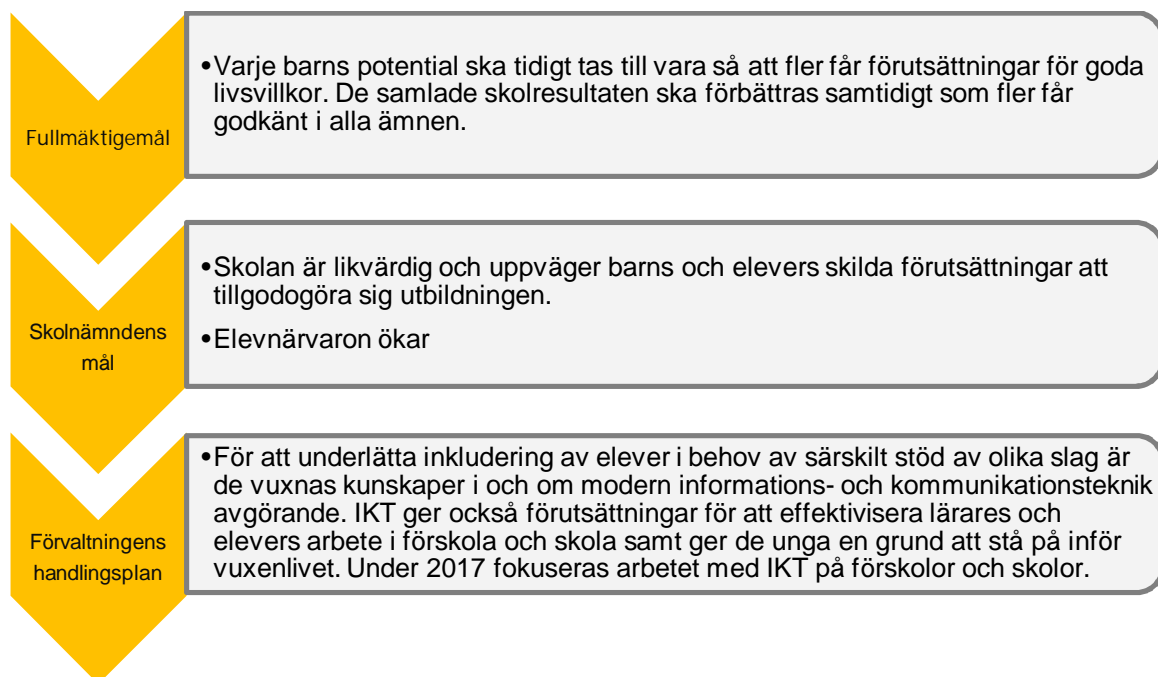

Bild 2: Styrkedjan från fullmäktiges mål till förvaltningens handlingsplan

Inför 2018 har nämnden digitalisering av verksamheterna som ett prioriterat område i verksamhetsplanen.

3.3. Skolförvaltningens organisation och ansvarsfördelning

Ansvar för genomförande av IKT-arbetet är fördelat på central och lokal nivå. Den centrala samordningen sker inom skolförvaltningens ledningsgrupp. Verksamhetschef för skola ansvarar för att samordna rektorerna och tillse att de bedriver IKT-arbete på sina respektive enheter. Det operativa ansvaret ligger hos förvaltningens IKT-samordnare, som är placerad vid förvaltningens stöd- och utvecklingsenhet. IKT-samordnaren ingår inte i förvaltningens ledningsgrupp.

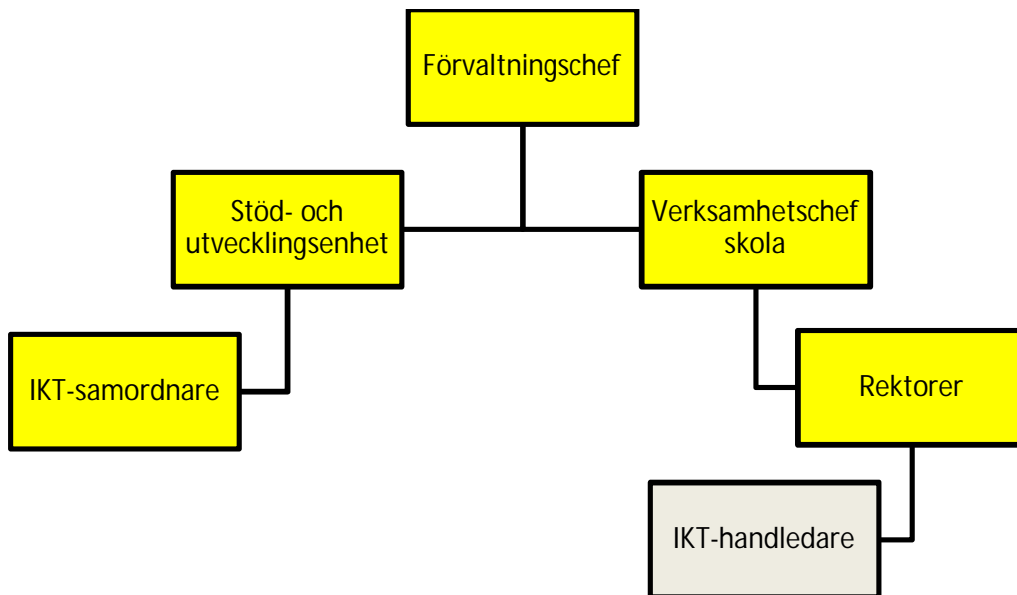

Bild 3: Förvaltningens organisation för IKT-arbetet

På lokal nivå finns så kallade IKT-handledare⁴. Det är upp till rektor att avgöra om det ska finnas en IKT-handledare på skolan och vem det i så fall ska vara. Det kan exempelvis vara en lärare, en förstelärare eller en bibliotekarie. Rektor beslutar även om IKT-uppdragets omfattning och innehåll. Handedarna på respektive skola kan exempelvis ansvara för att driva frågor som rör strategi och metodik, utbildning och kompetens samt inköp och kontroll över IT-verktygen. Vid intervjuer framkommer att handledarnas uppdrag ser olika ut på skolorna, både avseende omfattning och innehåll. Även handledarnas kompetens och intresse avseende digitalisering varierar.

I syfte att skapa kontaktytor mellan central och lokal nivå finns sedan flera år ett IKT-nätverk, bestående av minst en IKT-handledare per skola samt IKT-samordnare och andra ansvariga centralt vid förvaltningen. Nätverket träffas fyra gånger per termin. IKT-samordnaren håller i träffarna. Innehållet vid träffarna varierar utifrån önskemål och behov hos IKT-handledarna. Träffarna kan exempelvis innefatta utbildning från stadens IT-avdelning eller från extern kompetens.

IKT-samordnaren leder även en projektgrupp bestående av nio förstelärare som arbetar med digitalisering. Initialt arbetar gruppen med utveckling utifrån regeringens beslut om

⁴ På en del skolor benämns funktionen på annat sätt men vi väljer att i rapporten använda begreppet IKT-handledare

förtydliganden och förstärkningar i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner. Projektet beskrivs närmare i avsnitt 4.2. Inom staden finns ytterligare ett antal mindre nätverk som arbetar med specifika frågor. Av intervjuer framkommer att deltagande i den typen av uppdrag är frivilligt.

Inom förvaltningen finns ett IT-råd där bland annat förvaltningschef, IT-chef och IKT-samordnare deltar. Tidigare ingick ett antal av förvaltningens chefer i en referensgrupp som fungerade som en länk mellan IT-rådet och IKT-nätverket. Referensgruppen fångade upp och hanterade frågor där de hade beslutsmandat. Gruppen har gjort ett uppehåll och det finns inget beslut om när eller om den ska återinföras.

Gemensamt för det utvecklingsarbete som pågår och de nätverk som finns avseende IKT är att de operativt drivs av IKT-samordnaren. Rektorer och IKT-handledare framför att det är till IKT-samordnaren de vänder sig när de behöver stöd avseende IKT. IKT-samordnaren ingår inte i ledningsgruppen utan rapporterar till stöd- och utvecklingschefen, som inte beslutar i frågor som rör rektorens IKT-arbete. Det framkommer av intervjuer att organisationen för IKT-arbetet och IKT-samordnarens mandat i och med detta upplevs otydligt. Förvaltningschef anger att en organisationsöversyn pågår, där utvecklingsenhetens mandat ses över och linjeorganisationen kommer tydliggöras.

3.4. Vår bedömning

Kommunallagen anger att nämnden inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Skollagen anger att undervisningen för elever i grundskolan ska vara likvärdig och av hög kvalitet för alla elever.

Av granskningen framkommer att nämnden inte har fastställt tydligt definierade mål för IKT-arbetet. Nämnden har definierat hur många digitala verktyg varje elev har rätt till, men det saknas mål för den pedagogiska undervisningens kvalitet och elevernas digitala kompetens. Förvaltningens arbete avseende IKT utgår således främst från den nationella styrningen. Verksamheten efterfrågar tydligare styrning från nämnden, exempelvis avseende kunskapskrav för IKT. Enligt handlingsplanen för den digitala agendan skulle förvaltningen under 2017 ta fram en strategi för digitalisering. En sådan strategi är inte upprättad, men arbete pågår och strategin planeras vara färdigställd innan sommaren 2018. Vår bedömning är utifrån ovanstående att nämnden inte har säkerställt att det finns mål och riktning som skapar förutsättningar för likvärdighet mellan skolorna.

Granskningen visar att nuvarande organisation för IKT-arbetet begränsar möjligheterna att styra verksamheten på ett tydligt och effektivt sätt. IKT-samordnaren har en avgörande roll i IKT-arbetet, men rapporterar inte till den chef som samordnar rektorens IKT-arbete. Det får till följd att beslutsmandat inom IKT blir otydliga och beslutsvägarna långa och ineffektiva. IKT-handledarnas uppdrag ser olika ut avseende kompetens och omfattning, vilket påverkar utvecklingsarbetet på varje enhet. Vår bedömning utifrån detta är att arbetsformer för att styra IKT-arbetet inte är ändamålsenliga.

4. IKT-arbete inom skolförvaltningen

4.1. Digitala lärverktyg och program

Som tidigare nämnts innehöll IKT-satsningen 2011-2013 bestämmelser avseende tillgång till digitala lärverktyg. Riktlinjen har kompletterats med en ny policy⁵ som gäller från 2018. Inom skolförvaltningen leasas verktyg under en treårsperiod och lämnas ut till elever i årskurs 1, 4 och 7. Varje elev i årskurs 7-9 samt varje lärare har tillgång till ett eget lärverktyg. I årskurs 1-6 ska det finnas minst ett lärverktyg på två elever. Varje rektor kan utifrån sin egen budget bekosta ytterligare lärverktyg, Det innebär att vissa skolor tillämpar en-till-en-principen också för årskurs 1-6.

Varje rektor beslutar om vilka lärverktyg, program och appar som ska användas i undervisningen på respektive skola. De lärverktyg som främst används är Pc-datorer (lärare) och iPads eller iPad mini (elever). Under läsåret 2016/2017 har Chromebooks testats inom förvaltningen, och efter en utvärdering hösten 2017 är nu Chromebook ett valbart alternativ för alla verksamheter. På Pc-datorerna finns ett komplett programpaket tillgängligt. På iPads kan appar installeras utifrån en gemensam app-katalog. Samtliga rektorer och IKT-handledare efterfrågar en tydligare styrning avseende vilka program och appar som ska eller kan användas. Det anges vara tidskrävande att hålla sig uppdaterad kring vilka program och appar som finns, samt att lära sig dem tillräckligt väl för att kunna använda dem i undervisningen. Ett grundpaket med program och appar anges kunna medföra en ökad tydlighet. IKT-samordnare framför att det kan finnas både fördelar och nackdelar med sådan styrning, då det ibland finns behov av lokala anpassningar.

I syfte att effektivisera kommunikation och underlätta tillgång till material och information fattade skolnämnden 2016 beslut om att upphandla en molntjänst; Google Apps for Education. Implementering av molntjänsten (som sedan dess bytt namn till G Suite) genomfördes av en projektgrupp under ledning av IKT-samordnaren. Projektgruppen bestod av fem förstelärare med kompetens inom digitalisering och G Suite. Projektet avslutades i december 2017. En utvärdering har genomförts och sammanställts i en slutrapport. Av slutrapporten framkommer att det finns stora skillnader i hur långt enheterna kommit i sitt användande av G Suite. För att alla elever och all personal skall få likvärdiga förutsättningar lyfts behovet av att fortsätta arbeta långsiktigt och metodiskt. Nämnden kommer att få del av slutrapporten i början av 2018.

4.2. Utvecklingsarbete och kompetenshöjande insatser

I syfte att säkerställa att pedagoger och personal har den kompetens som krävs för att bedriva IKT-arbetet genomförs kompetensutvecklingsinsatser på olika sätt inom skolförvaltningen.

Samtliga rektorer påbörjade 2017 utbildning i Skolverkets processtöd Leda digitalisering. Syftet är att rektorerna ska få den kompetens de behöver för att kunna leda arbetet på sina enheter. Varje rektor ska därefter ta fram en digitaliseringsplan i det digitala ledningssystemet,

⁵ Policyn innebär att Skolförvaltningen beslutar om ett antal program och system som är obligatoriska att använda för alla och finansieras centralt. Lärresurser som är valbara för enheter att använda finansieras av respektive enhet.

där även uppföljning kommer att ske. Målet är att digitaliseringen på detta sätt kommer att bli en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Utifrån regeringens beslut om förtydliganden och förstärkningar i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner har förvaltningen påbörjat ett utvecklingsarbete i projektform. IKT-samordnaren leder projektgruppen bestående av nio förstelärare. Projektet är indelat i två faser. I den första fasen ska projektgruppen arbeta med de nya läroplansskrivningarna. Den andra fasen rör arbete med digitalisering på övergripande nivå, exempelvis kompetensutveckling för pedagoger. Projektet ska pågå i ett år och gruppen träffas två timmar per vecka. Inom ramen för projektet har det under hösten 2017 genomförts ett antal utbildningsinsatser riktade mot pedagoger, såsom bland annat programmeringsutbildning via Makerskola.

Kompetensutvecklingsinsatser genomförs även inom ramen för IKT-nätverket. IKT-handledarna förväntas föra kompetensen vidare till övriga kollegor på respektive skola genom exempelvis kompetensforum, workshops och utbildningstillfällen. Kompetensutvecklingsinsatserna är inte obligatoriska, vilket medfört att deltagande ofta utgår från intresse snarare än utifrån behov. Förvaltningschef framför att det är varje rektors ansvar att utvärdera behovet och därefter säkerställa kompetensen hos sin personal.

Det har inte genomförts någon övergripande kompetenskartläggning för att analysera vilka kompetensutvecklingsbehov som finns hos skolor och individer. Av intervjuer med rektorer framkommer att det är stor spridning på pedagogernas kompetensnivå. Skillnaderna i kompetensnivå uppges vara större mellan olika lärare än mellan olika skolor. Detta lyfts som ett problem ur likvärdighetssyfte, eftersom elevernas förutsättningar att bygga upp sin kunskap påverkas av lärarnas kompetens.

4.3. Rutiner för riskhantering

Det saknas övergripande dokumenterade rutiner för riskhantering avseende IKT-arbetet. På en del enheter har lokala rutiner tagits fram av IKT-handledarna. Förvaltningen har inga fastställda rutiner för att säkerställa att de digitala lärverktyg som delats ut används ändamålsenligt. Det saknas anvisningar kring vilka åtgärder som ska vidtas om elever besöker webbplatser med olagligt eller olämpligt innehåll. Vid intervjuer framför rektorer och IKT-handledare att för att främja IT-säkerhet har vissa webbplatser delvis blockerats. Blockeringen kan kringgås genom ett klick. När detta görs skickas automatiskt en rapport, som hamnar hos IT-enheten. Det finns dock ingen rutin för hur IT-enheten ska agera vid sådana incidenter. Ingen av de rektorer som intervjuats har fått återkoppling kring sådana rapporter. Detta trots att överträdelser enligt rektorerna sannolikt förekommer. Rektorerna framför dock att en total blockering av webbplatser inte är önskvärt. Fokus bör i stället vara att lära eleverna att hantera internet på ett lämpligt sätt. Vid sakfel framkommer att informationen som rektorer och IKT-handledare framfört om delvis blockering av sidor inte lägre stämmer. Sedan 2017 finns filter i brandväggen som innebär blockering av en mängd sidor med olämpligt innehåll⁶. Förändringen har kommunicerats men då informationen inte nått fram avser IKT-samordnaren ta ett omtag.

⁶ Filtret blockerar sidor innehållandes bland annat pornografi, droger och vapen.

Elevernas digitala lärverktyg delas ut vid läsårets början och ska återlämnas vid läsårets slut. För denna hantering finns checklistor. I avtalen anges att eleven ska förvara verktyget hemma och ta med sig det till och från skolan. Elever och vårdnadshavare framför önskemål om att i stället kunna lämna kvar de digitala lärverktygen i skolan, då de inte vill ta ansvar utanför skoltid. Förvaring är idag inte möjligt på alla skolor av försäkringsmässiga skäl. Det är upp till respektive skola att möjliggöra förvaring, exempelvis via inköp av låsbara skåp som försäkringsbolagen godkänner. Det medför att en del skolor erbjuder möjlighet till förvaring och andra inte.

Av granskningen framkommer att det inte har genomförts några förvaltningsövergripande riskanalyser avseende IKT-arbetet. Förvaltningschef framför att riskanalyser av verksamhetsplanen enbart genomförs om planen innehåller beslut som medför förändringar i verksamheten.

4.4. Vår bedömning

Kommunallagen anger att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Det innebär bland annat att nämnden ska säkerställa att utbildningen motsvarar skollagens krav på likvärdighet genom resursfördelning och vid behov gemensamma rutiner.

Granskningen visar att nämnden beslutat om vissa gemensamma rutiner för att säkerställa en ändamålsenlig användning av IKT i skolan. Exempelvis finns minimikrav kring lärverktyg. I praktiken är dock skolornas förutsättningar att bedriva IKT-arbetet olika. Vissa skolor tillämpar en-till-en-principen, medan andra har färre lärverktyg per elev. Av granskningen framkommer även att kompetensnivån hos pedagogerna varierar. De kompetensutvecklande insatser som erbjuds är inte obligatoriska och deltagande sker ofta utifrån intresse i stället för behov. Det saknas struktur för att på central nivå utvärdera och identifiera generella kompetensutvecklingsbehov. Vi bedömer att nämnden inte fullt ut säkerställt att det finns rutiner som främjar likvärdighet i undervisningen.

Kommunallagen anger också att nämnderna ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Det innebär att nämnden bör ha tillräcklig kontroll över att risker inom IKT-arbetet analyseras och bedöms. Av granskningen framkommer att riskanalyser avseende IKT inte har genomförts. Det finns ett antal risker som inte har hanterats, såsom lärarnas varierande grundkompetens, förvaring av elevernas digitala lärverktyg och hantering av felaktigt användning av lärverktygen. Vår sammantagna bedömning är att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig hantering av intern kontroll och risker.

5. Uppföljning av IKT-arbetet

I enlighet med stadens styrprinciper följer nämnden upp verksamhetsplanen två gånger per år, i *halvårsuppföljning* och *verksamhetsberättelse*. I delårsrapport 2017 omnämns inte IKT-arbetet trots att det är ett av nämndens fokusområden. Stadens IT-avdelning ansvarar för att stötta förvaltningen i uppföljning av handlingsplanen för den digitala agendan, dock enbart i de delar av handlingsplanen som tangerar den digitala agendan. Det senaste uppföljningsmötet genomfördes i oktober 2017.

Enligt förvaltningschef sker uppföljning till nämnden avseende IKT-arbetet i form av att projekt redovisas löpande. Vi kan av protokoll utläsa att nämnden under året fått information om förvaltningens pågående satsningar på digitalisering. Bland annat informerade IKT-samordnaren nämnden i oktober 2017 om det arbete som pågår avseende utveckling av läroplaner och kursplaner. Nämnden har även fått information avseende implementeringen av G Suite. Vi har inte kunnat utläsa att nämnden under 2017 fattat beslut om några uppdrag avseende IKT.

Ett antal dokumenterade uppföljningar och utvärderingar som är kopplade till IKT-satsningen 2011-2013 har genomförts sedan satsningen initierades. Bland annat genomförde förvaltningen 2015 en utvärdering avseende satsningen. Mål, styrdokument och visioner som var förenade med satsningen beskrevs, men utvärderingen redogjorde inte för i vilken utsträckning satsningen bidragit till måluppfyllelse. 2015 genomfördes även en effektkartläggning i syfte att skapa en tydlig bild av vilka behov och önskemål som fanns i verksamheten. Effektkartläggningen visade att förvaltningen såg behov av att skapa ett bättre IKT-stöd för pedagogerna, tydliggöra direktiven samt underlätta användandet och möjligheten att kommunicera. Effektmätningens resultat har legat till grund för verksamhetens förändrings- och utvecklingsarbete avseende IKT. Av handlingsplanen för den digitala agendan framgår till exempel att implementeringen av G Suite varit en del i arbetet med att utveckla IKT-stödet, utifrån resultatet från effektkartläggningen. Planen var att arbetet skulle följas upp under 2017. Någon övergripande uppföljning av arbetet har dock inte skett.

De utvärderingar och uppföljningar som förvaltningen har genomfört har främst fokuserat på den praktiska implementeringen av IKT-satsningen. Förvaltningen har inte genomfört någon uppföljning eller analyserat hur satsningarna påverkar elevernas resultat eller IKT-kompetens. Av intervjuer med rektorer framkommer att viss uppföljning sker inom enheterna, men det handlar då främst om utvärdering av digitala lärvätyg och appar. En annan aspekt är pedagogernas kompetens. Denna kartläggs med hjälp av LIKA-verktyget. Förvaltningen får tillgång till respektive skolenhets resultat av LIKA-utvärderingen, men det finns ingen struktur för att på central nivå analysera och följa upp helheten och identifiera generella kompetensutvecklingsbehov.

5.1. Vår bedömning

Kommunallagen anger att nämnden ska ha en tillräcklig intern kontroll avseende att föreskrifter följs, i detta fall avseende skollagens och läroplaners krav på digital kompetens. I detta ingår att se till att IKT-arbetet följs upp samt att åtgärder vidtas när det finns risk att lagkrav och föreskrifter inte följs. Mölndals stads styrmodell anger att nämnden ska följa upp verksamhetsplanen två gånger per år, i halvårsuppföljning och verksamhetsberättelse.

Av granskningen framkommer att nämnden tagit del av viss uppföljning avseende IKT-arbetet. Den uppföljning som skett har främst kretsat kring praktiska aspekter, såsom inköp av program och digitala verktyg. Nämnden har inte systematiskt följt upp hur elevernas digitala kompetens utvecklats till följd av IKT-arbetet. Vi bedömer således att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning av IKT-arbetet.

6. Samlad bedömning

6.1. Bedömning utifrån revisionsfrågorna

Revisionsfrågor	Bedömning
Har nämnden fastställt mål och uppdrag för IKT-arbetet?	Vår bedömning är att nämnden inte har fastställt mål och uppdrag för IKT-arbetet. I nämndens verksamhetsplan 2017 finns inga mål avseende IKT-arbete. Nämnden har inte heller beslutat om några uppdrag avseende IKT, även om IKT anges vara ett fokusområde. Nämnden har definierat hur många digitala verktyg som varje elev har rätt till, men det saknas övergripande mål för elevernas digitala kompetens.
Har nämnden säkerställt ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för IKT-arbetet?	Vår bedömning är att nämnden delvis har säkerställt ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för IKT-arbetet. Det finns vissa gemensamma rutiner för att säkerställa en ändamålsenlig användning av IKT i skolan, exempelvis rutiner för ut- och inlämning av digitala lärverktyg. Genom IKT-nätverk sprids information om gällande rutiner. Det saknas dock dokumenterade rutiner för riskhantering avseende IKT-arbetet, exempelvis för incidenthantering.
Har nämnden säkerställt att risker avseende IKT-arbetet analyseras och hanteras?	Vår bedömning är att nämnden inte har säkerställt att risker avseende IKT-arbetet analyseras och hanteras. Det genomförs inte någon systematisk riskbedömning avseende IKT-arbetet. Av granskningen framkommer att det finns ett antal risker som nämnden inte hanterat avseende kunskapsresultat, såsom lärares kompetens samt hantering av digitala lärverktyg.
Har nämnden säkerställt att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet i enlighet med mål, uppdrag, riktlinjer och rutiner?	Vi bedömer att nämnden delvis har säkerställt att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet. Granskningen visar att kompetensnivån varierar. Förvaltningen erbjuder kompetensutvecklande insatser av olika former. Deltagande är dock oftast frivilligt och baseras främst på intresse. Det saknas struktur

	för att på central nivå utvärdera och identifiera generella kompetensutvecklingsbehov.
Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning avseende positiva och eventuella negativa effekter av IKT-arbetet	Vår bedömning är att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning. Det genomförs ingen strukturerad uppföljning kring IKT-arbetet. Trots att IKT lyfts som ett fokusområde i förvaltningens handlingsplan omnämns det inte i delårsrapporten. Nämnden har inte heller tagit del av annan rapportering kring IKT-arbetet.

6.2. Slutsats

Granskningen har syftat till att bedöma om skolnämnden har säkerställt att IKT-arbetet i grundskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Utifrån granskningens syfte och grunderna för ansvarsprövning är vår sammanfattande bedömning att det finns brister i skolnämndens styrning, kontroll och uppföljning av IKT-arbetet. Vi vill framhålla att Mölndals stad genomför satsningar på digital utveckling och har kommit långt i detta arbete. Utvecklingen inom skolnämndens verksamhetsområde bedöms dock till stor del bero på engagerade tjänstemän snarare än på en tydlig styrning och uppföljning från nämndens sida. Det saknas tydliga mål och uppdrag för IKT-arbetet, vilket vi menar begränsar förutsättningarna för likvärdighet mellan skolorna. Det genomförs inte heller någon strukturerad uppföljning av IKT-arbetet, vilket innebär att nämndens kontroll och förutsättning att hantera risker kan ifrågasättas.

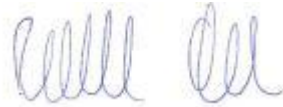
I granskningen har vi identifierat ett antal utvecklingsområden. Vi rekommenderar skolnämnden att:

- „ Säkerställa likvärdigheten genom att se över vilka gemensamma rutiner och mål som behöver finnas för IKT-arbetet.
- „ Säkerställa systematisk uppföljning av IKT-arbetet för att få kontroll över eventuella risker och tillse att risker hanteras.
- „ Tillse att det utvecklas former för att säkerställa att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet i enlighet med mål, uppdrag, riktlinjer och rutiner.

Göteborg den 13 mars 2018

Maria Tengros
Verksamhetsrevisor
Ernst & Young AB

Rebecka Rask
Verksamhetsrevisor
Ernst & Young AB

Liselott Daun
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Kvalitetssäkrare
Ernst & Young AB

Bilaga 1 – Bakgrund till granskningen

I takt med att digitala hjälpmedel och IT får en allt större roll i samhället i stort ökar även betydelsen av IT-användning i skolan. Läroplanen för grundskolan slår fast att utbildningen ska ge elever förutsättningar att utveckla digital kompetens. I oktober 2017 beslutade regeringen om en nationell strategi för skolans digitalisering. Strategin innehåller målsättningar kring ökad digital kompetens, likvärdig tillgång till IT samt forskning och uppföljning om digitaliseringens möjligheter. Skolverket anger dock i en rapport från 2016 att trots att tillgången till digital utrustning i skolan har ökat markant så upplevs ingen ökning av elevernas IT-kompetens. Rapporten visar också att det finns behov av kompetensutveckling inom digitaliseringsområdet på alla nivåer inom skolan.

Skolnämnden i Mölndals stad ansvarar för kommunens grundskoleverksamhet. Nämnden har under senare år genomfört flera satsningar på IT och digitalisering i skolan. Enligt nämndens verksamhetsplan för 2017-2019 är informations- och kommunikationsteknik (IKT) fokusområde för utvecklingsarbetet. Under 2017 bedriver skolförvaltningen ett strategiskt arbete med att utveckla elevers digitala kompetens.

Kommunrevisionen i Mölndals stad genomförde år 2016 en förstudie avseende arbetet med IT i skolan. Förstudiens sammanfattande bedömning var att det saknades en strukturerad styrning och uppföljning av IKT-arbetet. Det saknades också rutiner för användning av IT-utrustning.

Kommunrevisionen har mot bakgrund av ovanstående och i samband med sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att det är väsentligt att genomföra en fördjupad granskning av arbetet med IT i skolan. I god revisionssed framkommer de grunder som revisorerna använder när de bedömer ansvarstagande i styrelser och nämnder. Ansvarsgrunder som är aktuella i denna granskning är bland annat risk för bristande ledning, styrning, uppföljning och kontroll.

Bilaga 2 – Källförteckning

I granskningen har vi den 8 februari 2017 genomfört intervjuer med följande funktioner:

- „ Rektor och IKT-handledare Eklandaskolan
- „ Rektor och IKT-handledare Katrinebergsskolan
- „ Rektor och IKT-handledare Hallensskolan
- „ IKT-samordnare
- „ Förvaltningschef och verksamhetschef skola

Vi har tagit del av följande dokumentation:

- „ Budget 2017-2019 Mölndals stad
- „ Delårsrapport 2017
- „ Digital agenda
- „ Digital agenda - Handlingsplan skolförvaltningen
- „ Digitaliseringsplan - Katrineberg, Balltorp, Peppared (utkast)
- „ Handlingsplan skolförvaltningen 2017
- „ Handlingsplan skolförvaltningen 2018
- „ IKT-strategi 2017-2018 Eklandaskolan, 2017-05-30
- „ Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet
- „ Ny policy digitala lärresurser i skolförvaltningen 2017-09-27
- „ Presentationsmaterial skolnämnden 2017-10-11 Digitalisering i skolverksamheterna
- „ Protokoll skolnämnden 2016 samt 2017
- „ Rapport från G1-gruppen rörande arbetet med att implementera G Suite/GAFE under läsåret 2016/17, 2017-05-19
- „ Slutrapport från G1-gruppen rörande arbetet med att införa G Suite i skolförvaltningen augusti 2016 - december 2017, 2017-12-17
- „ Reglemente för skolnämnden
- „ Verksamhetsplan 2017-2019
- „ Vägledning molntjänster personal

Bilaga 3 – Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725), KL

I 6 kap. 6 § KL anges att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Skollagen (2010:800)

I skollagen anges att elever i grundskolan ska ha tillgång till den utrustning som krävs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Elever ska också ha kostnadsfri tillgång till de lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Den undervisning som bedrivs ska vara likvärdig, det vill säga av hög kvalitet för alla elever, oavsett bostadsort och sociala och ekonomiska hemförhållanden. Utbildningen ska också kompensera för elevers olika bakgrund och olikartade förutsättningar. Nedan följer några exempel ur skollagen:

Av skollagens första kapitel framgår bland annat att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3§ skollagen)

Utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (1 kap. 4 och 9 §§ skollagen)

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. (2 kap. 4 §)

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. (2 kap 9 §)

Nationell strategi för digitaliseringen av skolväsendet

Regeringen beslutade att anta strategin i oktober 2017. Det övergripande målet med strategin är att det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten. Läs mer i kapitel 3.1.

Reglemente för skolnämnden

I nämndens reglemente framgår att skolnämnden är den nämnd som enligt 2 kap 2 § skollagen (2010:800) utför stadens uppgifter för de skolformer som anges i § 1 samt utför uppgifter enligt 25 kap skollagen (annan pedagogisk verksamhet).

Skolförvaltningen
Fredrik Hellsten

Skolnämnden

Yttrande över granskning av IT i grundskolan

Förslag till beslut

Skolnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en lokal strategi för digitaliseringsarbetet som knyter an till nationella strategier och mål.

Ärendet

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Mölnåls stad har EY granskat IT i skolan. Granskningens syfte har varit att bedöma om skolnämnden har säkerställt att arbetet med informations- och kommunikationsteknik (IKT) i grundskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen visar att staden genomför satsningar på digital utveckling och har kommit långt i detta arbete, däremot har ett antal utvecklingsområden identifierats inom skolnämndens verksamhetsområde.

Revisionen rekommenderar därmed skolnämnden att:

1. Säkerställa likvärdigheten genom att se över vilka gemensamma rutiner och mål som behöver finnas för IKT-arbetet.
2. Säkerställa systematisk uppföljning av IKT-arbetet för att få kontroll över eventuella risker och tillse att risker hanteras.
3. Tillse att det utvecklas former för att säkerställa att rektorer och lärare har tillräcklig kompetens för att genomföra IKT-arbetet i enlighet med mål, uppdrag, riktlinjer och rutiner.

Skolnämnden har gets tillfälle att yttra sig över rekommendationerna senast den 5 april 2018.

Bedömning

Skolnämnden bedömer att det behövs en tydligare styrning och uppföljning från huvudmannens sida för att arbetet med digitalisering och digital kompetens i verksamheten. Uppföljningen av IKT-arbetet bör ske inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Skolnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en lokal strategi som knyter an till nationella strategier och mål. Strategin ska innehålla mål, önskvärda kvaliteter och förväntningar på IKT-arbetet inom nämndens verksamheter. I detta arbete ingår också att se över vilka gemensamma rutiner som behövs inom nämndens ansvarsområde.

SKL ansvarar för att ta fram en handlingsplan kopplad till den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet som regeringen beslutade om hösten 2017. Arbetet med handlingsplanen sker i bred samverkan med Skolverket, skolhuvudmän och olika aktörer inom skolväsendet. Handlingsplanen arbetas fram succesivt och kommer att vara ett stöd i arbetet för huvudmännen. Skolnämnden avser att följa SKL:s arbete.

Huvudmannen har ett övergripande ansvar för kompetensutveckling. För att säkerställa att medarbetarna i skolförvaltningen har rätt kompetens i relation till sina arbetsuppgifter upprättas varje år kompetensutvecklingsplaner. Utfallet i medarbetarenkäten 2017 visar att överenskomna insatser genomförs i allt högre grad. I skolförvaltningen används också modellen kollegialt lärande, bl.a. inom de statliga satsningarna matematiklyftet och läslyftet. Det finns mycket forskning kring fördelarna med det kollegiala lärandet och vi ser därför att det är mer effektivt att bygga upp kompetensen på våra skolor och att sprida den inom och mellan enheterna än att satsa på gemensamma punktinsatser. Digitala verktyg och resurser ger också ökade möjligheter för kompetensutveckling av personal. Den lokala strategin för digitalisering inom skolnämndens ansvarsområde ska innehålla beskrivning av roller och ansvarsfördelningar och tydliggöra vilket stöd verksamheterna kan få vad gäller kompetensutveckling och utbyte av erfarenheter.

För att säkerställa en systematisk uppföljning av riskerna inom IKT-arbetet föreslås att det lyfts in internkontrollplanen för skolnämnden för beslut i verksamhetsplanen 2019-2021.

Expedieras till

Stadens revisorer
Skolförvaltningen

Fredrik Hellsten
Förvaltningschef